

20.Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar

Cahit EPÇAÇAN¹

Sedef ŞIK²

APA: Epcacan, C. & Şık, S. (2022). Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö11), 323-346. DOI: 10.29000/rumelide.1146611.

Öz

Bu çalışmanın amacı, masalların eğitimsel işlevselliği ve masallardaki metaforların incelenmesidir. Masallar, ait oldukları toplumlara ve o toplumların gelenek-göreneklerini, hayata bakış açılarını, olayları algılama biçimlerini, ait oldukları toprakları ve o toprakların insanların özelliklerini vb. anlatır. Bu yönüyle gelenek ve iletişimden beslenen kültürel bellek toplumların kimliği konumundadır (Assmann, 1997: 25-28). Bu nedenle masallar kültürel kimliğin gelecek nesillere ulaşmasında aktif rol oynarlar. Masal dilinin temelinde metafor kavramı vardır. Metafor kavramının ortaya çıkma sürecinde anlaşılabilirliği artırmak ve kolaylaştırmak amaçlarının olduğu söylenebilir. Yaşamdaki her bir detayı, deneyim alanını veya hissedilen her ne var ise onu anlamak için metaforlar üretilmektedir. Toplumsal hafıza bu metaforları kullanışlı buldukça metaforlar bilindik hale dönüşmekte ve aynı zamanda yeni metaforlar yaşama dahil olmaktadır. Yaşam devam ettiği sürece, insanoğlu yaşama ilişkin deneyimlerini ifade etme ihtiyacını devam ettirdiği müddetçe ve iletişim olanakları arttıkça metaforlar da üretilmeye devam edecektir. Bu amaca ulaşmak için belirlenen yöntem nitel araştırma modellerinden doküman inceleme çalışmasıdır. Araştırmanın durumunu Judith Malika Liberman'ın masal kitapları oluşturmaktadır. İnceleme çalışmasında kullanılan kitaplar, "Masal Terapi, Masallarla Yola Çık, Önce Hayal ve Taş Çorbası" dır. Masal Terapi kitabında elli dört masal vardır. Masallarla Yola Çık kitabında kırk masal vardır. Önce Hayal ve Taş Çorbası kitapları bağımsız çocuk kitaplarıdır. Araştırma verileri, inceleme için belirlenmiş kitaplardaki masalarda geçen metaforların tespiti, metafor unsurlarının belirlenmesi ve teorilerinin belirlenmesiyle oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda masalarda kullanılan metaforların ontolojik ve kavramsal metaforlar olduğu belirlenmiştir. Kullanılan metaforların anlaşılabilirliği arttırdığı görülmektedir. Bu özelliği ile eğitimde çocukların düzeyine uygun olan masalarda, bu dilin kullanılması, verilmek istenen kavram ve değerlerin anlaşılabilirliğini ve ilgiyi arttıracakı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretimi, masal, metafor, Judith Malika Liberman

¹ Prof. Dr., Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (Siirt,Türkiye), epcacan@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8090-4442 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.06.2022-kabul tarihi: 20.07.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1146611]

² YL Öğrencisi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi (Erzurum, Türkiye), sedef.serendip@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6241-1951

Functions of tale in education and metaphoric elements in Judith Malika Liberman's tales

Abstract

The aim of this study is to examine the educational functionality of fairy tales and metaphors in fairy tales. Tales reveal the societies they belong to and the traditions of those societies, their perspectives on life, the way they perceive events, the land they belong to and the characteristics of the people of that land, etc. tells. In this respect, cultural memory fed by tradition and communication is the identity of societies (Assmann, 1997: 25-28). For this reason, tales play an active role in conveying cultural identity to future generations. The basis of fairy tale language is the concept of metaphor. It can be said that the purpose of the concept of metaphor is to increase and facilitate understanding in the process of emergence. Metaphors are produced to understand every detail, area of experience or whatever is felt in life. As the collective memory finds these metaphors useful, the metaphors become familiar and at the same time new metaphors are included in life. As long as life continues, as long as human beings continue to need to express their experiences about life and communication opportunities increase, metaphors will continue to be produced. The method determined to achieve this goal is the document review study, one of the qualitative research models. The case of the research consists of the fairy tale books of Judith Malika Liberman. The books used in the study are "Tale Therapy, Set Out with Tales, First Imagination and Stone Soup". There are fifty-four fairy tales in the Fairy Tale Therapy book. There are forty tales in the book, Take the Road with Tales. First Dream and Stone Soup are independent children's books. The research data were created by determining the metaphors in the tales in the books determined for the examination, determining the metaphor elements and determining the theories. As a result of the research, it has been determined that the metaphors used in the tales are ontological and conceptual metaphors. It is seen that the metaphors used increase the comprehensibility. With this feature, it has been determined that the use of this language in tales that are suitable for the level of children in education will increase the understanding and interest of the concepts and values to be given.

Keywords: Teaching Turkish, fairy tale, metaphor, Judith Malika Liberman

Giriş

Çalışmanın bu bölümünde araştırmannın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, araştırmada yer alan temel kavramların tanımlarına ve araştırmannın kuramsal temeline yer verilmiştir. Masallar geçmişten günümüze kadar ulaşmış kültürel kaynaklardır. Kaynaklara bakıldığında birçok masal örneği bulunmaktadır. Bu çalışma için seçilen yazar Judith Malika Liberman'dır. Türkiye'de yaşayan Fransız bir hikâye anlatıcısı, yazar ve öğretmendir. 14 yaşındayken bir Fransız komününde hikâye anlatımı öğrenmiş ve Türkiye'de Anadolu masallarının anlatımını yeniden uygulamaya başlamıştır. Yazar çocuklara ve yetişkinlere hitap eden kitaplar yazmıştır. Kitaplarında farklı kültürleri barındıran masallar mevcuttur. Masallarda geçen metaforlar ortak değerlerin varlığını göstermektedir. Bu özelliği doğrultusunda inceleme konusunda yazarın kitapları ele alınmıştır.

Problem durumu

Eğitimde muhatap alınan kesim çocuklar olduğunda, ifade dili de onlara uygun olmalıdır. İnsanlar düşünmeye başladıkları ilk günden bugüne kavramlar üretmektedir. Edebiyat özellikle de sözlü

edebiyatın eğitimdeki rolü gözden kaçırılmamalıdır. Masallar temaları, değerleri somut olarak anlatan; özellikle okul öncesi ve ilkokul çocuklarının zihinsel seviyelerine, anlamalarına oldukça uygun metinlerdir. Masalların temeli çoğunlukla toplumsal gerçekleri içerir. Bu metinlerle değerlerimizi ya da vermek istediğimiz mesajları çok daha kalıcı olarak verebiliriz. Çocuklar özellikle hayvan masallarını, kahramanlar üzerinden kurulmuş masalları çok severler. Çocuktaki bu sevgiyi ve zevk algısını eğitim ile birleştirerek, anlatılmak istenenleri çok daha rahat aktarabiliriz. Masallardaki kurgular yoluyla çocuk karşılaşabileceği örnek olaylara tanık olur ve bunlara karşı problem çözme becerisi geliştirir. Masal dinlerken anlatıcının jest ve mimikleri, dinleyenlerin tepkileri ile üyesi olduğu toplumun değer yargıları ve bakış açısı ile ilgili fikir sahibi olur. Bu da olaylara karşı kendine özgü ama aynı zamanda kabul edilebilir çıkarımlar yapmasını sağlar. Bunun yanında bir bireyin kazanması gereken en temel becerilerden biri olan dinleme becerisine de olumlu katkısı vardır. Çocuklar masalları can kulağıyla dinlerler ve bu anlamda bir yeterlilik kazanırlar. Çocuğa masalı sevdiren içindeki kurgusal yapıdır.

Bu kurgusal yapının temelinde de metaforlar vardır. Bunlar sözü ve yazıyı zenginleştirerek, kuvvetlendirirler. Yaşamın doğal akışında karşılaşılan olaylar, durumlar, varlıklar ve olgular yeni bir kavramın ortaya çıkma sebebidir. Dünyanın çeşitli coğrafyalarında kavramlar farklı isimlendirilseler de sonuç olarak olağan hayat içerisinde konuşurken benzer kullanımlar görölmektedir. Metafor kavramının ortaya çıkma sürecinde anlaşılrlığı artırmak ve kolaylaştırmak amaçlarının olduğu söylenebilir. Bu sayede masalı dinleyen çocuklar daha önce karşılaşmadıkları bir durum hakkında daha kolay fikir yürütebilir. Düz anlatımların genellikle soyut olması anlaşılrlığı ve karşı tarafa geçirilmek istenen duygu geçişini zorlaştırmaktadır. Çünkü çocuklar somut anlatımları daha kolay anlarlar.

Metaforlar sayesinde söylenen söze somut bir anlam yüklenir. Örneğin; “hava çok sıcak ve nemli” yerine “kıyafetlerimiz ıslak gibi üzerimize yapışıyor, nefes alırken boğulacakmış gibi oluyoruz” ifadesi kullanılan metafor sayesinde daha net bir iletim sağlamaktadır. Yaşam devam ettiği sürece, insanoğlu yaşama ilişkin deneyimlerini ifade etme ihtiyacını devam ettirdiği müddetçe ve iletişim olanakları arttıka metaforlar da üretilmeye devam edecektir. Bu doğrultuda bu çalışmada “Eğitimde Masalın İşlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar nelerdir?” probleminin cevabı aranmıştır. Bu temel problemde hareketle belirlenen alt problemler şu şekildedir:

- 1) Masallarda kullanılan dilin özellikleri ve bireyler üzerindeki etkileri nelerdir?
- 2) Masal dilinin eğitim ortamlarında kullanılabilirliği nedir?
- 3) Masallarda geçen metaforik anlatımların türleri nelerdir?

Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı, masalların eğitimsel işlevselliği ve masallardaki metaforların incelenmesidir. Bu amaca ulaşmak için belirlenen yöntem nitel araştırma modellerinden doküman inceleme çalışmasıdır. Araştırmanın durumunu Judith Malika Liberman'ın masal kitapları oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda “Eğitimde Masalın İşlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar nelerdir?” problemini sorgulamak amaçlanmıştır. Bu temel problemde hareketle belirlenen alt problemler, masallarda kullanılan dilin özellikleri ve bireyler üzerindeki etkileri, masal dilinin eğitim ortamlarında kullanılabilirliği ve masallarda geçen metaforik anlatımlar üzerine şekillenmiştir.

Araştırmanın önemi

Masallar toplumların, kültür aktarımının ve bireylerin geçmiş ile bağ kurmasının en temel öğelerindedir. Geçmişten günümüze kadar geçen süreçte, insanlar ve toplumlar birçok kere benzer olaylara tanık olmuş ve bu olaylardan çıkarımlarda bulunmuşlardır. Bu durum olayları yorumlama, bakış açısı geliştirme ve sorunlara çözüm bulma anlamında ışık olmuştur. İnsanın bütün durumları deneyimlere imkânı yoktur, bu nedenle yaşantılardan yola çıkarak bir yol çizmesi için geçmişten aktarım oldukça önemlidir. Yetişkinler için birçok yönü ile önemli olan masallar çocukların hayatında da oldukça özel bir yerdedir.

Masalların çocukların sosyalleşmesine, dinleme becerilerini geliştirmesine, kullandıkları dili geliştirmelerine ve yaşadıkları toplumun dil özellikleri ile tanışmalarına ve hayal gücünün gelişmesine katkı sağlar. Bunların yanında masallar, çocukların duygularını tanımlarını, farklı durumlara göre bakış açısı geliştirmelerini, olayların sonuçlarından ders çıkarmayı öğrenmelerini sağlar.

Eğitim ortamlarında masalların önemi daha fazla ön plana çıkmaktadır. Masallarda kullanılan dilin çocukların düşünce dünyalarına olan yakınlığı, eğitim konusunun zorlanmadan ve kalıcı olarak aktarılmasına imkân sağlamaktadır. Masal dilini bu derece önemli kılan faktör masallardaki metafor unsurlarıdır. Metaforlar taşıdıkları anlam zenginliği ile kazandırılmak istenen değeri ya da davranışı kazandırmada önemli bir işleve sahiptir.

Araştırmanın yöntemi

Bu çalışmada Judith Malika Liberman'ın masalları söz varlığı bilişsel/ kültürel anlamda metaforlarla tanımlama ve örneklerle ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Türkiye ve dünya literatürü kaynakları taranarak bir metafor sınıflandırması oluşturulmuş ve bu çerçevede araştırma kuramsal olarak desteklenmiştir. Örnek alınacak sınıflandırmanın kendi kültür ve metnimizle de uyum sağlamasına, bilimsel araştırma kurallarına uygun olmasına ve araştırmaya en iyi şekilde hizmet etmesine dikkat edilmiştir.

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden Doküman İnceleme Yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman inceleme bir nitel yöntem olarak, araştırma için belirlenen kuramsal çerçeveyi ve özellikle Judith Malika Liberman'ın masalları gibi yazılı ve sözlü materyallerin analizini yapabilmeye olanak sağlamaktadır. Böylelikle, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi ve belge içeren yazılı materyallerin tamamını analizine imkân sağlar (Şimşek, 2009).

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma, aşağıda belirtilen sınırlar çerçevesinde yapılmıştır.

- 1- Bu araştırma, Judith Malika Liberman tarafından yazılmış dört masal kitabı incelemesi ile yapılmıştır.
- 2- Araştırmada incelenen masallar metafor unsurlar açısından ve metafor teorileri çerçevesinde incelenmiştir.

Metafor

İnsanlar düşünmeye başladıkları ilk günden bugüne kavramlar üretmektedir. Yaşamın doğal akışında karşılaşılan olaylar, durumlar, varlıklar ve olgular yeni bir kavramın ortaya çıkma sebebidir. Dünyanın çeşitli coğrafyalarında kavramlar farklı isimlendirilseler de sonuç olarak olağan hayat içerisinde konuşurken benzer kullanımlar görülmektedir.

Günlük konuşma dilinde kullanılan birçok söz ve sözcük gurubunun nasıl oluştuğu, nasıl ortaya çıktığı üzerine düşünüldüğünde bazı kavramlar ön plana çıkmaktadır. Bir aşamadan geçmek, bir şeyin üstesinden gelmek, çok ileri gitmek ve yolun sonuna gelmek gibi sözcük grupları gün içerisinde sıklıkla kullanılmaktadır. Öte yandan yönünü bulamamak, olmak istediği yerde olmak, yaşamım bir yol ayrımında ve yoluma çıkma gibi ifadeler de yaşam bağlamında oldukça anlam yüklü ifadeler olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Bu yukarıda bahsedilen ifadelerin ortak özelliği yaşama ilişkin soyut duygu ve düşünceleri somut bir kavram olan yolculuk kavramı üzerinden anlatma çabasıdır. İnanoğlu bu kavramları üretirken daha soyut ve daha zor olan yaşam hakkında düşüncelerini somut yolculuk kavramı ile kolaylıkla ifade etmeyi seçmiştir (Lakoff & Johnson, 1980c).

Bu bağlamda “aslan” kelimesinin yaygın bir metafor olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. Aslan kelimesi gerçek ve bilinen anlamında kullanıldığı sürece metaforik bir anlam içermemektedir. Ancak kullanımına göre aslan kelimesi metaforik bir kelime dönüşebilmektedir.

“Yavuz savaş meydanında bir aslandı”

“Ali, aslan gibi bir çocuktur”

“Haydi aslanım, başarabilirsin!”

Yukarıda örnek olarak verilen cümleler, aslan metaforunun kullanım örnekleridir. Burada “aslan” kelimesi mecazi anlamda, sanatsal ve retorik bir etki üretmekte; mecazi olarak konuşup yazdığımız için iletişime estetiklik katmakta veya bazı derin duyguları ifade etmektedir. Bu ifadeleri söyleyen ve dinleyen-okuyanlar Yavuz ile aslan arasında mecazi bir özdeşleştirme bağı kurabilmektedir. Bu metafor ile Yavuz’un cesareti ve gücü çok daha derin bir anlatımla ifade edilmektedir.

Metaforlar ile bir kavramsal alanın diğeri sayesinde anlaşıldığı yeni kavramsal alanlar söz konusudur. Böylelikle herhangi bir tutarlı deneyimler bütününi yeni ve farklı bir deneyimi anlama çabasında kullanılmaktadır (Kovecses, 2010).

Metaforların temelinde yaşamı anlama çabası bulunmaktadır. Yaşamdaki her bir detayı, deneyim alanını veya hissedilen her ne var ise onu anlamak için metaforlar üretilmektedir. Toplumsal hafıza bu metaforları kullanışlı buldukça metaforlar bilindik hale dönüşmekte ve aynı zamanda yeni metaforlar yaşama dahil olmaktadır. Yaşam devam ettiği sürece, insanoğlu yaşama ilişkin deneyimlerini ifade etme ihtiyacını devam ettirdiği müddetçe ve iletişim olanakları arttıkça metaforlar da üretilmeye devam edecektir.

Metafor, dilin düş evrenidir. Tüm rüya tabirlerinde olduğu gibi, onun anlamlandırması, rüyayı göreni olduğu kadar yorumlamayı da yansıtır. Rüyaların yorumlanması, aynı kişi olsalar bile rüyayı gören ve uyanan kişinin iş birliğini gerektirir; ve yorumlama eyleminin kendisi bir hayal gücünün eseridir. Bir

metaforu anlamak da bir metafor yapmak kadar yaratıcı bir çabadır ve kuralların rehberliği çok azdır (Davidson, 1978).

Çağdaş metafor teorileri

Geleneksel metafor teorileri incelendiğinde temel olarak edebiyatla sınırlandırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda metafor, şiirsel bir imaj ve retorik gösteriş aracı olarak kullanılmagelmıştır. Klasik metafor teorisinde metaforlar sadece dilin bir karakteristiği, düşüncelerin ve eylemlerin değil sözcüklerin bir özelliği olarak görülmüştür (Lakoff, 1992).

Çağdaş teoriye göre metafor, kavramsal metafor ve metaforik dilsel ifadeler olmak üzere birbirinden ayırmıştır. Kavramsal metafor ifadesi bilişsel olarak üretilen soyut fikirleri anlatmak için tasarlanmıştır. Soyut fikirlerin yaşama uygulanmış hali olarak günlük yaşamda olağan olarak kullanılan ifadelere de metaforik dilsel ifadeler denilmektedir.

Çok sayıda dilsel ifadeyle gerçekleştirilen kabaca üç tür metaforik kavram vardır. Bu metafor teorileri, yönelim (orientation) metaforları, ontolojik (varlık-madde) metaforları ve kavramsal (yapısal) metaforlar olarak ifade edilmektedir (Lakoff, & Johnson 1980b).

Yönelim metaforları

Metaforik kavramlar olduğu gibi metaforik olmayan kavramlar da vardır. Uzamsal yönelim bildiren, (yukarı-aşağı, içe-dışa, yakına-uzaya, öne-arkaya) kavramlar metaforik olmadan da yaşamımızın olağan sürecinde sıklıkla kullanılmaktadırlar. Örneğin metaforik olmayan “yukarı” yönelim kavramı metaforik olarak kullanılabilir (Lakoff, & Johnson 1980b).

Daha fazla olma anlamında yukarı;

Bir yayınevinde yıllara göre basılan kitap sayısının yukarı yönlü artmaya devam etmesi. Yapılan hataların fazla sayıda olması. Geçen yıla göre bu yıl ekonomik gelirim yukarı yönlü artmış olması. Herhangi bir ildeki sanatsal faaliyetlerdeki miktar artması veya azalması. Bu ve benzeri örnekler yukarı ve aşağı kavramlarının metaforik olarak kullanılabilirliği yönelim metaforlarına örnek verilebilir.

Kontrolün yönü yukarı;

Onun üzerinde kontrolüm var. Durumumun zirvesindeyim. Ahmet Bey üstün bir konumda. Bu ve benzeri örnekler yukarı ve aşağı kavramlarının farklı bir bağlamda metaforik olarak kullanılabilirliği yönelim metaforlarına örnek verilebilir.

İyileşme anlamında yukarı;

İşler yukarı yönlü duruyor. Bu yıl yeni bir zirveye ulaştık, oysa geçen yıl işler beri yokuş aşağı gidiyordu. Satışlar tüm zamanların en düşük seviyesinde. Bu günlerde başkentte yaşam kalitesi yüksek. Bu ve benzeri örnekler metaforik olmayan yukarı ve aşağı kavramlarının metaforik olarak kullanılabilirliği farklı bir bağlamda yönelim metaforlarına örnek verilebilir.

Rasyonel anlamında yukarı;

Tartışmanın duygusal seviyesi düşse de onu rasyonel düzleme geri kaldırdım. Duygularımızı bir kenara koyduk ve konuyla ilgili üst düzey entelektüel bir tartışma yaptık. Duygularının üstesinden gelemedi.

Ontolojik metaforlar

Ontolojik metaforlar, doğası gereği bu ontolojik bir varlık veya madde statüsüne sahip olmayan bir şey üzerine varlık veya madde statüsünün yansıtılmasını içerir. Bir diğer ifade ile soyut olan kavramları somutlaştırma ve anlaşılabilirliği kolaylaştırma metaforları olarak ifade edilebilir. Bu tür ontolojik metaforlara aşağıdaki örnekler verilebilir. (Lakoff, & Johnson 1980b).

Düşünce varlıktır ve sözcükler kapsayıcıdır

Bu fikri ona iletmek zor. Nedenlerin bana ulaşıyor. Fikirlerimi kelimelere dökmek zor. İyi bir fikriniz olduğunda, onu hemen kelimelerle yakalamaya çalışm. Daha fazla düşünceyi daha az kelimeye sığdırmaya çalışm. Sözlere çok az anlam taşıyor. Sözlere boş görünüyor. Fikirler çok yoğun paragraflarda gömülü. Bu ve benzeri örnekler ontolojik metaforlara örnek olarak verilebilir.

Zihin kapsayıcıdır

Melodiyi aklımdan çıkaramıyorum. O boş kafalı. Beyni ilginç fikirlerle doludur. Bu istatistikleri kafana sokmak zorunda mıyım? Bazen kafamı boşaltmam gerekiyor. Benzeri cümleler zihne ilişkin sıkça kullanılan ontolojik metaforlara örnek verilebilir.

Kavramsal metaforlar

Kavramsal metaforlar (yapısal – structural), bir tür deneyim veya faaliyetin başka bir tür deneyim veya faaliyet açısından yapılandırılmasını içerir. Bir diğer ifade ile bir kavramsal alanı başka bir kavramsal alan ile açıklayan metaforlardır. Bu kavramsal metaforları daha iyi anlamak için aşağıda verilen örnekler incelenebilir (Lakoff, & Johnson 1980b).

Anlamak görmektir

Ne demek istediğini görüyorum. Öyle diyorsun ancak benim açımdan farklı görünüyor. Bu konuya bakışınız nedir? Şimdi resmin tamamına sahibim. Sana bir şey işaret edeyim. Bu anlaşılır bir fikir gibi görünüyor.

Hayat bir kumar oyunudur

Şansımı deneyeceğim. Olasılıklar bize karşı. Elimde bir as var. Bu durum tam bir zar atış. Kartlarını doğru oynarsan, yapabilirsin. O gerçek bir kaybeden.

Metaforun unsurları

Metaforların temelinde gerçek yaşantılar bulunmaktadır. İnsanoğlu yaşamak mücadelesi içerisinde ilk günden itibaren anlam arayışına girmiştir. Düşünmek yetisi ve duyuların rehberliğinde yaşama ilişkin deneyimleri anlama uğraşındaki insan kavramları üretirken metaforlar doğal bir oluşum göstermiştir. Sözcüklerin kavram alanları, anlamları, bilişsel anlama süreçleri, gerçek yaşamdaki sahip oldukları imgeler, kullanıldıkları bağlamlar ve daha birçok bileşen metaforların oluşumunda rol oynamıştır.

Ayrıca metaforların oluşumunda yer alan kaynak alan ve hedef alan kavramlarının önemli birer unsur olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bu temel unsurların yanında, imge, gestalt, şema, haritalama gibi kavramlar metaforun unsurları olarak alan yazında tartışılmaktadır (Eker, 2021).

Metafor tanımlaması için güvenilir bir prosedür, metaforun doğası üzerine sağlam bir bilişsel perspektiften yola çıkmalıdır diyen Steen (1999), bir metaforu anlamak için beş adımdan oluşan bir basamaklı hiyerarşi önermektedir. Bu öneride odaklanma, mecazi düşünme, karşılaştırma, analogi ve haritalama (eşleme) basamaklarının anlaşılması ile metaforların da net olarak anlaşılacağı öne sürülmektedir (Steen, 1999).

Kaynak Alan

Kavramsal bağlamda metaforu ortaya çıkaran iki temel unsurdan biri kaynak alandır. Başka bir kavramsal alanı anlamak için içinden metaforik ifadeler çıkardığımız kavramsal alana kaynak alan, bu şekilde anlaşılan kavramsal alan ise hedef alan adı verilir. Bu nedenle, yaşam, tartışmalar, aşk, teori, fikirler, sosyal organizasyonlar ve diğerleri hedef alanlar iken yolculuklar, savaş, binalar, yemek, bitkiler ve diğerleri kaynak alanlardır. Hedef alan, kaynak alanını kullanarak anlamaya çalıştığımız etki alanıdır (Kovecses, 2010).

Kaynak alan: Savaş

- İddialarınız savunulamaz.
- Tartışmamdaki her zayıf noktaya saldırdı.
- Eleştirileri isabetli oldu.
- Ben onun öngörülerini yıktım.
- Onunla hiçbir tartışmayı kazanmadım.
- Katılmıyorsunuz? Tamam, ateş et!
- Bu stratejiyi kullanırsan, seni siler.
- Tüm önerilerimi öldürdü.

Hedef alan

Kavramsal bağlamda metaforu ortaya çıkaran iki temel unsurdan bir diğeri ise hedef alandır. Başka bir kavramsal alanı anlamak için içinden metaforik ifadeler çıkardığımız kavramsal alana kaynak alan denildiği daha önce incelenmişti. Bu başlık altında kaynak alan sayesinde anlaşılan kavramsal alan bir diğer ifade ile hedef alan konusu tartışılmaktadır. Yaşam, tartışmalar, aşk, teori, fikirler, sosyal organizasyonlar ve diğerleri hedef alanlara örnek verilebilir. Yolculuklar, savaş, binalar, yemek, bitkiler ve diğerlerinden oluşan geniş bir kaynak alanlar kümesi de hedef alanların anlaşılması için kullanılmaktadır. Hedef alan, kaynak alanını kullanarak anlamaya çalıştığımız etki alanıdır (Kovecses, 2010).

Kaynak alan: Yolculuk

Hedef alan: Aşk

- Bu ilişkide epey yol kat ettik.
- Bir yol ayrımında olabilir miyiz?
- Sadece kendi yollarımıza gitmemiz gerekecek.
- Şimdi geri dönersek yeni bir yolculuğa çıkamam.
- Bu aşkın bir yere varacağını sanmıyorum.
- Sence biz bu ilişkide neredeyiz?

Yolculuk kaynak alanını kullanarak aşk hedef alanına ilişkin daha ayrıntılı bir karşılaştırma yapılarak kavramsal eşleştirme yapılabilir (Kovecses, 2010).

Tablo 2.1. Yolculuk Kaynak ile Aşk Hedef Alanına İlişkin Karşılaştırma

Kaynak alan	Hedef alan
Yolculuk	Aşk
Gezginler	Âşıklar
Araç	İlişki
Yolculuk	İlişkideki olaylar
Kat edilen mesafe	Kaydedilen ilerleme
Karşılaşılan engeller	Yaşanan zorluklar
Hangi yöne gidileceğine dair kararlar	Ne yapılacağına dair seçenekler
Yolculuğun hedefi	İlişkinin amaçları

Hedef alanın kurucu unsurları, kaynak alanın kurucu unsurları ile sistematik bir uyum içindedir. Bu tartışmadan, hedef alandaki unsurların başından beri orada olduğu ve iki alandaki unsurlar arasında önceden var olan benzerlikler olduğu için insanların bu metaforu ortaya çıkardığı görünebilir. Bu tam olarak öyle değil. Aşk alanı, yolculuk alanı tarafından yapılandırılmadan önce bu unsurlara sahip değildi (Kovecses, 2010).

Bu özel yapı veya öğeler kümesiyle aşk kavramını sağlayan şey, yolculuk alanının aşk alanına uygulanmasıydı. Bir bakıma aşk kavramını “yaratan” yolculuk kavramıydı. Bunun böyle olduğunu görmek için bir düşünce deneyi yapmayı deneyin. Yolculuk alanını kullanmadan aşkın amacını,

seçimini, zorluklarını, ilerlemesini vb. yönlerini hayal etmeye çalışın. Bir yolculuğun sonunda bir hedefe ulaşmaya çalışmayı düşünmeden de bir aşk ilişkisinin amacını düşünmek oldukça güçtür. Benzer şekilde bir yolculukta kat edilen mesafeyi hayal etmeden, bir aşk ilişkisinde kaydedilen ilerlemeyi düşünememek oldukça zordur.

Eşleşmeler (Haritalama-Mappings)

Metaforla ilgili buraya kadar anlatılanlar, mecazi süreçte iki kavram (a ve b) arasındaki ilişkiyi karakterize etmek için "anlamak" kelimesi sıklıkla kullanılmıştır. Fakat a'nın b açısından anlaşılması tam olarak ne anlama gelir? Bu soruyu b'nin kurucu kavramsal öğelerinin a'nın kurucu öğelerine tekabül etmesi anlamında kaynak ve hedef arasında bir dizi sistematik uygunluk olduğu şeklinde cevaplayabiliriz. İşte metaforu anlama sürecinde gerçekleşen; teknik olarak, bu kavramsal karşılıklara genellikle eşleşmeler denir. Eşleşmeler (mappings) metaforu oluşturan iki kavramın (a ve b) kavramsal karşılıklarını uygun şekilde belirleme işidir (Kovecses, 2010).

Deneyimsel gestaltlar

Metaforik kavramlar karmaşık deneyimsel gestaltlara dayanmaktadır (Lakoff & Johnson, 1980c). Bir diğer ifade ile bir deneyimsel gestalt, deneyim içinde doğal olarak ortaya çıkan çok boyutlu yapılandırılmış bir bütündür.

Savaş örneği deneyimsel gestalt için açıklayıcı bilgiler sunmaktadır. Bir savaş aşağıdaki gestalt yapısı ile analiz edilebilir:

1. Katılımcılar: Karşılaşma rolü oynayan kişiler veya insan grupları. Savaşa katılan insanlar
2. Parçalar: Bir savaşta, her iki tarafın pozisyonu, planlama stratejisi, saldırı, savunma, geri çekilmek, manevralama, karşı atak, anlaşma vb parçalar bulunur.
3. Aşamalar: Bir savaşta ilk koşullar vardır. Sonra savaşın başlangıcı ortası ve sonucu gibi aşamaları vardır.
4. Doğrusal sıra: Savaş esnasında, saldırıdan sonra geri dön, saldırıdan sonra savunma, saldırı sonrası karşı saldırı vb. doğrusal bir sıra mevcuttur.
5. Nedensellik: Bir savaş, savunma veya karşı saldırı veya geri çekilme ile sonuçlanır.
6. Amaç: Bütün savaşlarda bir amaç vardır. En genel amaç kuşkusuz zaferdir.

Bir konuşma ve bir de savaş aktiviteleri hakkında örneklerle açıklamaya çalışılan deneyimlerin gestalt yapılarının analiz edilme basamaklarıdır. Buna göre her bir aktivitede, katılımcılar, parçalar, aşamalar, doğrusal sıra, nedensellik ve amaç olmak üzere altı basamak bulunur. Bu doğal basamaklar bu faaliyetlere ilişkin kavramların temelidir (Lakoff & Johnson, 1980b).

Masalların eğitsel işlevleri

Her toplumda var olan masallar ve hikâyeler, tarihsel süreç içerisinde önemini her zaman sürdürmüştür. Masal ve hikâyeler, sadece edebî metinler olarak değil aynı zamanda sanatın rehabilite edici öğeleri

arasında önemli bir yere de sahiptir (Kabataş ve Duyan, 2021). Hayatın her anında ve alanında kendine yer bulan masal ve hikâye, ayrı ayrı ele alınabildiği gibi birbirini tamamlayan ve birlikte değerlendirilen türler olarak da düşünülebilmektedir. Boratav (2002), birçok halk masalının nazım parçaları ve anlatıcının kendi sanat geleneğine göre getirdiği unsurlar çıkartıldığında tamamen bir masal elde edildiğini ifade eder. Masal (Türkçe Sözlük, 2009), genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağandışı olayları anlatan hikâye şeklinde tanımlanır. Hikâye ise bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması, gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öyküdür (Türkçe Sözlük, 2009). Genel olarak olayların ve şahısların hayatının bir bölümünün anlatılmasını amaçlayan hikaye, yapı bakımından romandan kısadır. Ayrıca hikâyenin kahramanları sayıca azdır (Yardımcı ve Tuncer, 2002).

Hayatı ve kendisini sorgulayan çocuk, “Ben nerden geldim, doğum – ölüm nedir?” gibi karmaşık sorulara birbiriyle tutarlı yanıtlar aramakta ve modern eğitimin amaçlarından biri çocuğun yaşamın anlamını bulma amacı taşımaktadır. Çocuk, ilk önceleri kendini bulmaya ve keşfetmeye yönelik soruları kendi dünyası ve bakış açısıyla anlamlandırır, yorumlar veya üzerinde çok düşünmeden sorgulamayı bitirir. Ancak sağlıklı ve hayatı anlamlandırmaya çalışan birisi yaşamak, yaşamın anlamına ilişkin sorulara yanıt aramak zorundadır. Çocuğun bunlara ise hazır ve klişeleşmiş yanıtlarla veya yetişkinlerden öğrenmesi pek mümkün değildir (Dilidüzgün, 1996). Bu bakımdan çocuk, kendi düşünce ve mantığına uygun masal ve hikâyelerle bu yanıtlara ulaşabilir.

Çocukların karşılaştığı ilk edebî türlerden olan masal ve hikâyeler, gerek okul öncesi gerekse ilköğretim sürecinde ana dili eğitimi ve öğretiminde büyük önem arz etmektedir. Çocuklara kazandırılmak istenen tutum ve davranışların kahçı ve etkili bir şekilde verilmesinde masal ve hikâyeler önemli bir eğitim materyali olarak kullanılabilir (Türkben, 2018). Masal ve hikâyelerin kurmaca dünyasındaki zorluk ve imkânsızlıklarla mücadele eden kahramanlarla özdeşleşen çocuk okurlar, gerçek hayata bu azim ve kararlılıkla hazırlanmayı öğrenirler. Çocukların bilişsel, dilsel, ruhsal ve kültürel gelişim ve değişiminde masal ve hikâyelerin özellikle eğitim öğretim sürecinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu sebeple masal ve hikâyelerin eğitsel işlevi çocuklar üzerindeki olumlu tutum ve etkisi dikkate alındığında bu tür edebî türlerin geliştirilmesi, daha da yaygınlaştırılması ve tüm okurlara daha kolay ulaştırılması adına çalışma ve girişimler yapılmalıdır.

Birçok sınıflandırma olmakla birlikte yapılan çalışmalarda masallar, öyküler vb halk anlatılarının dört temel fonksiyonu belirlenmiştir (Bascom, 1954). Masalların ve öykülerin eğitsel işlevleri şu dört başlıkta sıralanabilir:

- Eğlence, hoş vakit geçirme ve mutluluk
- Değerlere ve toplumsal normlara uyum
- Eğitim, kültürleme
- Çevresel baskılardan kaçış yeri, özgürlük

Edebiyat, aktarılsın büyük öneme sahip olduğu aktarılan ifadedir. Birçok araç ile insandan insana ve nesilden nesile aktarılan her beşeri ifade edebiyattır. Çocukların duygu ve düşünce durumlarını, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata çocuk edebiyatı denir. Çocuk edebiyatı kavramı birçok kavran gibi yirminci yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış, her yaştan çocuğu hedef alan edebi birikimin ifade biçimi olarak kullanılmaya başlanmıştır (Şirin, 2016).

Çocuk edebiyatının temel kaynağı ve kaygısı çocuk ve çocukluktur. Çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygundur. Çocuk bakımının, çocuk gerçekliğinin ve doğasının yansıtılmaya çalışıldığı çocuk edebiyatı; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlanması söz konusudur (Şirin, 2016).

Çocuk edebiyatı, çoğu çocuğun potansiyel olarak zevk alabileceği kısa öyküler, resimli kitaplar, çizgi romanlar, dergiler, çizgi filmler ve şiirlerden oluşan geniş bir alana sahiptir. Ayrıca çocuklara okuma ve eğlence materyalleri sağlama ihtiyacına paralel olarak çocuk edebiyatı alanı hızla büyümektedir. Modern çocuk edebiyatı şiir, öykü, çizgi film vb olarak tür bağlamında sınıflandırıldığı gibi aynı zamanda da okuyucuların yaşlarına göre de sınıflandırılmaktadır.

Çocuk, kendisi için yaratılmış edebiyat eserinde, yaşadığı ortamın bir benzerini bulur. Yazılan veya anlatılanla yaşadıkları arasında bağlantı kurma ve karşılaştırmalar yapma fırsatını yakalar. Çocuk Edebiyatı denildiğinde iki temel sınıflandırma akla gelmektedir. Birincisi belirli bir türde üretilmiş olmalı bir diğeri ise hedef kitle belli bir edebiyat olmasıdır (Şirin, 2016).

Çocukların küçük yetişkinler, ya da hayata hazırlık, olarak kabul edildiği dönemin kapanmasında okul ve eğitim belirleyici olmuştur. Artık çocuklar minyatür yetişkinler olarak görülmemektedir. Babalarına ve annelerine değil kendilerine benzema özgürlükleri, çocukluğun yetişkinlikten farkları ortaya çıktıkça, hayatın her alanına çocukluğun göstergeleri görülmeye başlanmıştır.

Bu bağlamda ortaya çıkmaya başlayan çocuk fikri ile çocuk ve çocukluk üzerine eğilme, çocuk edebiyatını da gündeme getirmiş oldu. Bu edebiyatın yazılı hiçbir örneği yoktu ve çocuk gibi tanımsızdı. Çocukluğun nerede başladığı, nerede bittiği ya da çocuk edebiyatı edebiyatın içinde mi dışında mı bilinmiyordu. Hala da çocuk edebiyatı çeşitli sorularla araştırılmaya ve her geçen gün yeni açılımlar üretilmeye devam etmektedir.

Çocuk kavramı ve çocuk eğitimi (Pedagoji)

İnsan toplumsal bir varlıktır. Dolayısıyla çocuk tanımlarının toplumsal yönü ağırlıklı olmaktadır. Her toplumun çocuğa verdiği değer toplumsal anlayışı yansıtmaktadır. Olgundeniz (2010) tarafından yapılan doktora tezinde televizyon dünyasında çocuk örnekleri üzerinden toplumların çocuk anlayışları incelenmiştir. Belirli toplumlara ve dönemlere göre çocuk tanımlarını inceleyen yazar şu sonuca varmıştır: “Çocukluğun herhangi bir sabit döneme ait tek bir “evrensel deyim” olmadığı ve çocukların uzun bir dönem yetişkin olmayanlar olarak tanımladığı anlaşılmaktadır.”

Kemal İnal, Modernizm ve Çocuk isimli eserinde çocuğa ilişkin genel bir tanıma yer vermiştir. İnal, yetişkin olunmayan çocukluk için, yaş, deneyim ve bilgi düzeyleri açılarından düşük düzeyli olunan yetersizlikler dönemi tanımını kullanmaktadır. Dolayısıyla çocuk, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan ve belirli bir yetersizlik düzeyinde olan küçük insanlar olarak tanımlanabilir.

Modern bilimin çocuğu anlama çalışmalarında ise Piaget, Erikson, Vygotsky, Freud, ve Kohlberg gibi isimler öne çıkmaktadır. Bu çalışmalarda çocukluk izleri aranabilir.

Öğretmenlik yeterlikleri arasında olan pedagojik formasyon, burada yeniden ele alınmalıdır. Eğitim bilimleri olarak çevrilen bu kavram özünde çocuk kavramını saklar. Pedagoji çocuklara öğretme bilimi

ve sanattır. Öğretme ve öğrenme sürecinin yetişkinler için gerçekleştirilmesi etkinliklerine ise androji denilmektedir (Akın, 2014).

Toplumsal algıda öğrenme çocuklar üzerinde yoğunlaştığı için çocuklar için kullanılan pedagoji kelimesi genel eğitim öğretim bağlamında kullanılır olagelmıştır. Çünkü toplumsal düşüncede eğitilmesi gereken kişiler çocuklardır. Bu algının yanlışlığı doğruluğu bir kenara burada önemli olan, çocuk öğrenmesinin kapsamıdır. Bir başka ifade ile çocuklarda öğrenme sürecini incelerken pedagojik formasyon derslerinin önemi vurgulanmalıdır. Çocuğu tanıma, çocuk psikolojisini anlama, gelişim dönemlerini bilme ve ona göre öğrenme etkinlikleri tasarlayabilme bağlamında pedagojiye önemli görevler düşmektedir.

Bebeğin dünyaya gelmesi ve ilerleyen süreç öğrenme için fırsatları ve engelleri beraberinde getirmeye devam edecektir. Ama değişmeyen tek şey öğrenme olgusunun her daim devam etmekte oluşudur. Bize düşen de bu süreci her yönüyle inceleyerek anlamlandırmaya çalışmaktır. Öğrenme kuramları ve uygulamalı araştırmalar imkan verdiği ölçüde öğrenme anlaşılmaya çalışılmaktadır.

Öncelikle bir öğrenmeden bahsedilmesi için davranış veya davranış kapasitesinde bir değişme olmalıdır. Öyle kuru kuruya öğrenme olamayacağı için bir değişim mutlaka olmalıdır. Yani kısa ve öz olarak, bir var olan durum bir de bunların değişmiş hali öğrenme farkını ortaya koyacaktır.

Bir sonraki ölçüt ise kalıcılıktır. Öğrenme için öğrenilen her ne ise belirli bir zaman unutulmaması gerekmektedir. Doğaldır ki unutulacaktır günün birinde. Öğrenme sonsuza dek süremeyecek ama bir müddet kalıcı olması gereken değişimler için söz konusudur.

Bir diğer ölçüt ise yaşantıdır. Öğrenme pratikler ve tecrübeler sonucudur. Dolayısıyla öğrenme emek ister. Belirli bir öğrenmeden bahsedebilmek için yaşantıların önemli bir yeri vardır.

Eğitimin ilk kademeleri başta olmak üzere her düzeyine hitap eden hikâyelerden kültür ve değerlere uygun olanlarından daha fazla istifade edilmesi okurlara her yönden önemli katkılar sunmaktadır. Çünkü okullarda sadece bilişsel unsurlara değer verilirse okulun asıl hedeflerinde uzaklaşmış olunur (Ogur ve Altunay şam, 2021). Bunun yanında sezgisel, duyuşsal beceri ve evrensel değerlere yer verilmelidir. Çocukların evrensel ve toplumsal değerlere ulaşması ya da hayatın her anını tecrübe etmesi olanaksız olduğundan hikâyeler vasıtasıyla bu gerçekliklerle yüzleşmesi ve hayali de olsa deneyim sahibi olması bakımından bu tür yazınsal metinler son derece önem taşımaktadır.

Masalların eğitsel işlevlerinin geleceği

Modern toplumda çocuk kitaplarının rolü ve önemi değişti, ancak bugün bile çocuk edebiyatı, filmler ve dijital kaynaklar dahil, günlük yaşamımızı etkiliyor ve gençlerin gelişimine değerlerin aktarımından çeşitli şekillerde katkıda bulunuyor.

Dijital teknolojinin varlığı, hem bir meydan okumayı hem de geleneksel masallarının veya masalların varlığı için bir fırsatı temsil ediyor. Dijital masal anlatımı, çeşitli multimedya araçlarıyla masal anlatma sanatının birleşimi ile büyük bir alan açmaktadır. Böylece daha çekici ve teşvik edici öğrenme deneyimleri oluşturmak için yararlı araçlar sunmaktadır.

Aslında, basılı yayınlar pahalı olma eğilimindeyken, İnternet tabanlı kaynaklar ucuz bir alternatiftir ve çocukların kitaplara olan ilgisini birçok farklı şekilde artırabilir. Anlatı olanaklarını ve teknolojik

potansiyelleri birleştirmek, bilgiye erişim, iş paylaşımı, farklılaştırılmış ve motive edilmiş öğrenme modelleri açısından daha güçlü olabilir (Pulimeno vd., 2020).

Ancak, bir masalı veya klasik bir hikayeyi monitörlerde izlemek (statik ve pasif yaklaşım veya hatta bilgisayar tabanlı etkileşimli mod ile) ile masalın canlı anlatımını dinlemek arasında (en azından eğitimcilerle iyi ilişkiler kurmak açısından) temel bir ayrım vardır. Bütün bunlar bilinmekle birlikte teknolojik araçların sağladığı fırsatlar incelenmekte ve değerlendirilmeye çalışılmaktadır içinde bulunulan çağda, okul sistemi dünya çapında yeni zorluklarla karşı karşıya, eğitimcileri öğrencileri motive etmek ve onları teşvik edici ve “dönüştürücü” öğrenmeye dahil etmek için yenilikçi stratejiler sergilemeye itiyor. Bu bakış açısı pasif bilgi edinmenin ötesine geçerek, yaşam boyu daha aktif, deneysel ve katılımcı bir yaklaşıma doğru ilerliyor (Fidan, 2021).

Özünde bugün hayatımıza aracılık eden teknoloji karmaşıktır. Modern teknolojik dünyamızı anlayacaklarsak, teknoloji eğitiminin teknoloji ile ilgili tartışmalara ve yansımalara daha fazla önem vermesi gerekiyor. Bu bölümün başlangıç noktası, çocuk edebiyatının teknoloji hakkındaki görüşlerin ve değerlerin bir aracı olarak anlaşılabilmesidir ki bu da onu teknoloji eğitimi için ilginç bir konu haline getirir.

Çocuk kurgusu teknolojiyi bir bağlama yerleştirir ve bu nedenle teknoloji eğitimi genişletmek ve genişletmek için pedagojik bir araç olarak hizmet edebilir. Bu bölüm, çeşitli çocuk kitaplarında bulunan farklı teknoloji görüşlerinin bir keşfidir: teknolojiye karşı tüketimci bir bakış, insanların hizmetkârı olarak teknoloji, nostaljik bir teknoloji görüşü ve bir macera aracı olarak teknoloji. Aslında özetlemek gerekirse, teknolojinin kendisini betimleyen öykü örneklerinin yanı sıra teknoloji eğitimi alanıyla ilgili konu ve sorunları da yeni bağlamda düşünülmalıdır (Sanıputri ve Tati, 2021)..

Genel olarak, kitaplar teknolojiyi çeşitli şekillerde sunar ve masallardaki mesajlar çok yönlü doğasını ortaya çıkarır. Bu bölüm, kurgusal öykülerin teknolojinin doğasını ders kitaplarının nadiren yapabildiği şekilde sorunsallaştırmayı mümkün kıldığı sonucuna varıyor. Bu nedenle çocuk kurgusu, teknolojinin doğası ve teknolojinin geçmişte ve günümüzde bireyler, toplum ve doğa üzerindeki etkileri hakkında açık uçlu sorgulamalar ve diyaloglar için bir platform işlevi görebilir.

E-kitaplar

Çocuklar artık dijital dünyaya, akıllı telefonlar, bilgisayarlar, e-kitaplar, tabletler gibi giderek daha fazla aşınalar. Elektronik kitap kullanıcıları giderek çocuklar arasında büyüyor. Teknolojiyi kullanırken, mevcut teknolojik çağla dengede kalmak için dijital okuryazarlık veya beceri ve yeteneklere ihtiyaç vardır. Multimedya metinlerini okumak, anlamak ve bunları aktarabilmek gibi dijital okuryazarlığın içerisinde (Sanıputri ve Tati, 2021).

E-kitapların bilişsel açıdan önemli bir rolü vardır, çünkü çocuklar bu e-kitaptan bilgi sahibi olabilir ve öğrenebilirler, elbette, kelime bilgisi, okuma gibi okuryazarlıkla ilişkili, aynı zamanda çocukların katılımını ve katılımını destekleyebilecek olumlu bir etkiye sahiptir. Öte yandan elektronik kitaptaki hikayeleri okuma ve dinleme seçenekleri mevcuttur.

E-kitaplar, internet ve teknoloji tabanlı platformlara aşına olan çocukların dijitali sadece eğlence olarak kullanmaları değil, aynı zamanda dijital kitapları kullanarak okumaya devam ederek çocuklar için okuryazarlığı geliştirmeleri ve öğrenmeleri için bağlamlardan biri haline gelir (Sanıputri ve Tati, 2021).

İnternetin varlığı, akıllı telefonlar, e-kitaplara erişim ve indirme kolaylığı, tam metin arama, indirme ve yazdırma seçenekleri, geniş olmayan depolama alanı, basılı kitaplara göre daha düşük fiyatlar, kopyalanması kolay, taşınması kolay, ve aranması kolay olan şey, e-kitapları okuma materyali haline getirmenin ana cazibesi ve elektronik kitap kullanıcılarının gelişiminin nedenleridir.

Sanal kütüphaneler

Zaman zaman, bilgi ve enformasyona her yerde ve her yerde erişim çağında kütüphaneler giderek eskidikleri veya ilgisiz oldukları için eleştirildiler. Yaşam boyu öğrenme çağında kütüphanelerin, herkesin erişebileceği öğrenme fırsatlarına ev sahipliği yapan yerler ve mekanlar haline gelebileceği düşünülmektedir (Rusyn vd., 2018).

Çocukların kütüphanelere daha seyrek gidiyor olmaları belki bazılarımızı endişelendirebilir. Ancak, istediği bilgi kaynaklarına ve bilgi hizmetlerine ağ aracılığıyla erişen kullanıcıların, kütüphanelere daha seyrek gitmek “zorunda” kaldıkları için şikayetçi olduklarını düşünmek için ortada bir neden yoktur. Kullanıcılar bankaların, vergi dairelerinin ve benzeri kuruluşların sanal güzergâhlar haline gelmesinden ne kadar şikayetçiseler, kütüphanelerin sanal güzergâhlara dönüşmesinden de herhalde o kadar şikayetçidirler.

Kütüphaneler, geleneksel bilgi ve bilgi sunma rolünü yerine getirmenin ötesinde, dönüştürülebilir ve eleştirel ve yansıtıcı bilgi sağlayıcılarına dönüşebilir, yaratıcı atölyeler sunabilir ve her yaş için yenilikçi, açık öğrenme alanları geliştirebilir. Evrensel erişim, eğitim teknolojisi uzmanlarının ve öğrenme yenilikçilerinin tasarım düşüncesinin yardımıyla sağlanabilir (Rafiquevd., 2020).

Birkaç yıl öncesine kadar kütüphanelerin bilgi kaynaklarını kullanmak ve hizmetlerinden yararlanmak isteyen kullanıcılar mutlaka “mekân olarak kütüphane”ye gelmek zorundaydılar. Ancak İnternet’le birlikte bu durum tamamen değişti. Ağ dünyasında, ağla bütünleşen kullanıcıların araştırma ve öğrenme davranışları da değişmeye başladı. Teknolojinin araştırma ve öğrenme üzerine doğrudan etkisinin kütüphane sistemleri ve hizmetleri üzerine olan etkisinden daha büyük olacağını öngörülmektedir. Bu nedenle kütüphanelerin kısa dönemde kullanıcıların olduğu yere, yani ağa taşınmaları ve kullanıcıların iş akışları etrafında hizmetler geliştirerek kullanıcıların bulunduğu çevrelerdeki içerik ve hizmetleri desteklemeleri hızlanmıştır. Bu bağlamda masalların da dijitale taşınması olağandır (Acar, 2004).

Dijital Masal Anlatıcılığı - digital storytelling

Hikâye anlatımı, insan iletişiminin en eski biçimlerinden biridir ve ilk olarak dil becerilerinin geliştirilmesinde pedagojik bir araç olarak etkinliği hakkında literatürde çok şey söylenmiştir. Hikâye anlatıcılığı, insanların çeşitli amaçlar için çeşitli medyalara dahil ettiği eski ve saygıdeğer bir sanattır. Aynı derecede eski ve bir o kadar da önemli olan, katılım ve katılımın birincil öneme sahip olduğu ritüelin canlandırılmasıdır. Bunların iki önemli teknolojik tezahürü, uzun metrajlı film ve bilgisayar oyunu gibi görünüyor. Aslında bilgisayar oyunları veya filmlerde görkemli hikâyeler oluşturulmuş oluyor. Çünkü bu araçlar kullanıcıya yazarın anlattığı hikayenin ötesinde kendi hikayesini bulma ve anlatma potansiyelini sunmaktadır (Robin, & McNeil, 2019).

Hikaye anlatımı, bir olayın sahnelerini simüle etmek için dil, seslendirme ve jestler kullanarak ataların deneyimlerini, geleneklerini veya kültürünü anlatma sanatıdır. Hikaye anlatımı sırasında çeşitli karakterler, eylemler, etkileşimler ve tepkiler (örneğin duygular), düşünceler, arzular ve niyetler farklı bakış açlarına dayalı olarak tasvir edilir. Hikaye anlatımı, insanın doğasında var olan bir nitelikler ve

sosyal yaşam, iletişim ve öğrenmedeki en eski uygulamalardan biridir. Hikâye anlatımı, ırk, din ve dil ayrımcılığını önleme kapasitesi nedeniyle bir eğitim yöntemidir. Hikâye anlatıcılığının eğitici doğası, farklı kültürlerden bireyler arasında bilgi ve anlayışın dağılımına izin verir. Hikaye anlatımının öğrencilerin öğrenme performansını ve motivasyonunu artıran etkili bir öğretim stratejisi olduğu ifade edilmektedir. Hikaye anlatımı, erken çocukluk eğitiminde bir öğretim metodolojisi ve öğrenme aracı olarak tanıtılmasına rağmen, yükseköğretimde tüm alanlarında da etkilidir. Okul öncesi dönemde geometrik şekillerin öğretiminde, yükseköğretimde diş kliniği uygulamaları gibi çeşitli eğitim konularında kullanılmıştır (Gürsoy, 2021).

Geleneksel hikaye anlatımında olduğu gibi, dijital hikayeler de seçilen bir tema etrafında döner ve genellikle belirli bir bakış açısı içerir. Hikayeler tipik olarak sadece birkaç dakika uzunluğundadır ve kişisel hikayelerin anlatılması, tarihi olayların anlatılması veya bilgi verme veya bilgilendirme aracı olarak dahil olmak üzere çeşitli kullanımları vardır. "Dijital hikaye anlatımının" birçok farklı tanımı vardır, ancak genel olarak hepsi hikaye anlatma sanatını görüntü, ses ve video gibi çeşitli dijital multimedya ile birleştirme fikri etrafında döner. Hemen hemen tüm dijital hikayeler, belirli bir konu hakkında bilgi sunmak için dijital grafik, metin, kaydedilmiş sesli anlatım, video ve müzik karışımını bir araya getirir (Robin, 2006).

Dijital Öykü Anlatımının eğitimde kullanılabilmesi sayısız yol vardır. Müfredatta bu aracı kullanmaya karar verirken verilecek ilk kararlardan biri, bir öğretmenin Dijital Öyküleri oluşturup oluşturmayacağı veya öğrencilerine yaptırıp yaptırmayacağıdır. Bazı eğitimciler kendi hikayelerini yaratmaya ve yeni materyal sunmanın bir yolu olarak öğrencilerine göstermeye karar verebilirler (Çetin, 2021).

İlgi çekici, multimedya açısından zengin bir Dijital Öykü, öğrencilerin dikkatini çekmek ve yeni fikirleri keşfetmeye olan ilgilerini artırmak için ileriye dönük bir set veya kanca olarak ayrılabilir. Bazı araştırmacılar, öğrencilerin öğrenme sürecine katılmalarına yardımcı olmak ve mevcut bilgi ile yeni materyal arasında bir köprü olarak dersin başında tahmin kümelerinin kullanımını desteklemektedir (Robin, 2006).

Öğretmen tarafından oluşturulan ya da belirlenen dijital hikayeler, bir hikaye sunulan konular hakkında tartışmayı kolaylaştırmanın bir yolu ve soyut veya kavramsal içeriği daha anlaşılır hale getirmenin bir yolu olarak, daha büyük bir ünite içindeki mevcut dersleri geliştirmek için de kullanılabilir. Pek çok eğitimci, multimedya öğretimlerine entegre etmek için hala tutarlı bir plandan yoksun olsa da, giderek artan sayıda öğretmen, öğretimlerine görüntü, ses ve video öğeleri ekleyerek öğrencilerinin ilgisini çekmenin yollarını keşfetmekle ilgilenmektedir (Robin, & McNeil, 2019).

İlgili araştırmalar, öğretimde multimedya kullanımının öğrencilerin yeni bilgileri akılda tutmalarına yardımcı olduğu kadar zor materyalleri anlamalarına da yardımcı olduğunu göstermiştir. Ve dijital öykü ya da masal anlatımı, eğitimcilere sınıflarında kullanmaları için güçlü bir araç sağlayabilir (Robin, 2006).

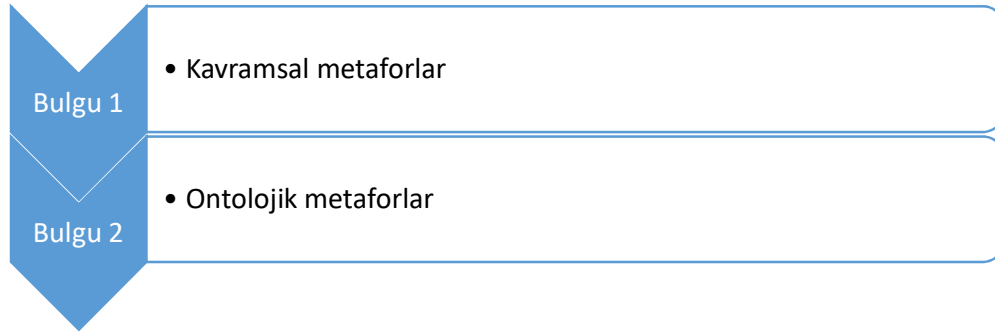
Bu süreç, geniş bir içerik yelpazesini analiz edip sentezlerken zengin, derin içeriği araştırmak için kütüphaneyi ve interneti kullanmayı öğrenirken araştırmaya ve kendi hikayelerini anlatmaya başlayan öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinden faydalanabilir. Ayrıca, dijital öykülerin oluşturulmasına katılan öğrenciler, fikirlerini organize etmeyi, soru sormayı, görüşlerini ifade etmeyi ve anlatılar oluşturmayı öğrenerek gelişmiş iletişim becerileri geliştirebilirler. Ayrıca, bir izleyici kitlesi için hikayeler oluşturmayı ve fikirlerini ve bilgilerini bireysel ve anlamlı bir şekilde sunmayı öğrenirken öğrencilere yardımcı olabilir (Robin, & McNeil, 2019).

Buna ek olarak, dijital hikayeler sosyal medya veya farklı ortamlarda yayınlandığında, öğrenciler çalışmalarını akranlarıyla paylaşma ve duygusal zeka ve sosyal öğrenmede kazanımları teşvik edebilecek kendi ve diğer öğrencilerin çalışmalarını eleştirme konusunda değerli deneyimler kazanma fırsatına sahip olurlar. Dijital Hikaye Anlatımı, farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere hitap eder ve ayrıca öğrenciler gruplar halinde çalışabildiklerinde işbirliğini teşvik edebilir ve kişisel sahiplenme ve başarı yoluyla öğrenci deneyimini geliştirmede değer sağlar (Robin, 2006).

Bulgular

Bu bölümünde, araştırma amaçları doğrultusunda, eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlar doküman incelemesi yöntemiyle araştırılmıştır. Doküman incelemesiyle elde edilen veriler ise içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular, araştırma sorularından oluşan başlıklar altında ayrı ayrı sunulmuştur.

Masallarda metaforik unsurlar

Şekil 0.1. Eğitimde masalın işlevleri ve Judith Malika Liberman'ın masallarında metaforik unsurlara dair bulgular

Kavramsal Metaforlar

1- Genç yaşta sert bir adamla evlendirilmişti. (MYÇ 20)

Kaynak Alan: sert olan bir nesne

Hedef alan: karakter

İnsanın sertliği/yumuşaklığı huy itibariyledir. Huyu güzel ve geçimli insan için yumuşak tabir edilir. Burada tabiata/nesneye ait olan durum insana aktarılmıştır.

2- İçinde buldukları oda yok oldu, zaman eridi. (MYÇ 44)

Kaynak Alan: eriyen buz

Hedef alan: zaman

Erimek katı hâlden sıvı hâle geçmeyi ifade eden bir terimdir. Burada zamanın tükenmesini ifade etmek için kullanılmış.

3- Derin bir huzur, daha önce hiç tatmadığı bir ev hissiyatıydı bu. (MYÇ 86)

Kaynak Alan: tadı olan yiyecek

Hedef alan: hissiyat

Tatmak, tadına bakmak, yemek anlamındadır. Burada deneyimlenmeyen bir durum için kullanılmış.

4- Oraya vardıklarında saçı süpürge, tırnağı pençe, suratı muşmula bir kadın kulübesinin önünde oturuyordu. (MYÇ 137-138)

Kaynak Alan: süpürge

Hedef alan: saç

Kaynak Alan: hayvanlarda olan özellik (pençe)

Hedef alan: tırnak

Kaynak Alan: ekşi bir meyve (muşmula)

Hedef alan: yüz

Süpürge ince plastik ya da ot parçalarından meydana gelen bir nesnedir. Burada süpürge'nin görünüm özelliği insan saç ile benzerlik gösterdiği için birlikte kullanılmış.

Pençe hayvanlara ait olan bir özellik insandaki tırnağa benzetilmiş.

Muşmula yendiğinde ekşi tadından dolayı insanın yüz ifadesini değiştiren bir meyvedir. Burada kadının yüz ifadesini anlatmak için kullanılmış.

5- Eğer o hikâyeleri ele geçirirsem kör talihimi yenerim. (MYÇ 163)

Kaynak Alan: görmeyen insan, kör

Hedef alan: talih

Kör, görmeyen insanı tanımlayan bir terimdir. Burada talihsizliği, imkansızlığı anlatmak için kullanılmış.

6- Büyük fırtına, sanki gök yarılmış. (MYÇ 166)

Kaynak Alan: kesilen bir nesne

Hedef alan: gök

Yarılmak, ayrılan ya da kesilen nesnelere için kullanılır. Burada aşırı miktarda ve uzun süreli yağışı anlatmak için kullanılmış.

7- Yüce Süleyman; kızgınlık kanatlarımızı titretiyor, kalbimizi ürpertiyor ve antenlerimizi silkeliyor. (MYÇ 193)

Kaynak Alan: fiziksel tepkiler

Hedef alan: kızgınlık

Kızgınlık, öfke insanlara özgü bir duygudur. Burada bu duygu bir hayvana verilmiş ve hayvanın fiziksel özelliklerine uyarlanarak, duygunun dışı vurumu anlatılmıştır.

8- Bizim bu soluk kopyamızı ilahımızın en büyük âşığı olarak kabul ediyorlar. (MYÇ 193)

Kaynak Alan: soluk

Hedef alan: görünüş

Soluk, renk olarak parlak olmayan anlamındadır. Burada soluk kopyamız ifadesi ile benzetilenin aslını yansıtmadığı, küçümsendiğini anlatmak için kullanılmış.

9- Hasan değişmedikçe yaptığı her şey karısının gözüne batmaya başlamıştı. (MYÇ 197)

Kaynak Alan: batmak

Hedef alan: rahatsız etmek

Göze batmak deyimini, rahatsız etmek anlamında kullanılmıştır. Burada davranışların verdiği rahatsızlık deyim ile açıklanmıştır.

10- Başını ne kadar büyük bir derde soktuğunu anlamaya başlamıştı ki kalabalık ikiye bölündü. (MYÇ 196)

Kaynak Alan: başını derde sokmak

Hedef alan: risk almak

Başını derde sokmak deyimini, gereği yokken üzüntü ve sıkıntı verecek bir işe girişmek anlamındadır. Burada risk almak anlamında kullanılmıştır.

3.1.2. Ontolojik Metaforlar

1- O zaman sessiz yenilen bir yemeğin ardından, kesilen bir ağaç gibi yatağa devrilirdi.

(MYÇ 20)

Kaynak Alan: kesilen bir ağaç

Hedef alan: insan

İnsanın yatağa yatışı kesilen ağacın toprağa düşüşüne benzetilmiş. Burada insanın duygularını kullanmayışına vurgu yapılmıştır.

2- Kelimeye dökülemeyecek kadar küçük, fısıltıdan alçak, sessizlikten adsız bir bebeğin ilk titreşimi. (MYÇ 22)

Kaynak Alan: adsız bebek

Hedef alan: yeni

Adsız bebek ifadesi ile, anne karnında yeni fark edilmiş bir bebek anlatılmak istenmiştir.

3- İlk gece böyle korundu kadının karnındaki ümit tohumu. (MYÇ 22)

Kaynak Alan: ümit tohumu

Hedef alan: bebek

Zor bir süreçten geçen kişinin yaşadığı durum ve olaylarla ilgili olumlu düşünmesi, ümit etmek olarak ifade edilir. Burada bebek, geleceğe yönelik güzelliklerin başlangıcı olarak kabul edilmiş. Bebek tohuma benzetilerek, zaman içinde büyüdükçe, etkisinin artacağına ümit edildiği vurgulanmıştır.

4- Oduncunun sert kucağına yerleşince bu minik, taptaze aşk parçası; kocaman, dişsiz, baldan tatlı bir gülümsemeyle selamladı babasını. (MYÇ 23)

Kaynak Alan: taptaze aşk parçası

Hedef alan: bebek

Taptaze aşk parçası ifadesi ile; iki kişinin birbirine karşı hissettiği aşk sonucunda sahip olunan bebek anlatılmak istenmiştir. Bebeğin, babanın merhamet duygusunu harekete geçirerek sert mizacını değiştirdiği vurgulanmıştır.

5- Ağaçların arasına giren güneş ışığı karanlığı oklarıyla delerek yere altın renkli aydınlık noktalar saçıyordu. (MYÇ 28)

Kaynak Alan: ok

Hedef alan: güneş ışığı

Savaş silahı olarak kullanılan okun, sivri ucu ile hedefi delmesi, güneş ışınlarının en küçük boşluklardan sızabilmesine benzetilmiştir. Karanlık ortamda en küçük ışığın bile ortamı aydınlatabildiği vurgulanmıştır.

6- Derin sessizliğin içinden sanki binlerce tehditkâr göz Kırmızı'ya bakıyordu. (MYÇ 28)

Kaynak Alan: derin

Hedef alan: sessizlik

Derin, yüzeyden içeri doğru inen anlamındadır. Burada derin kelimesi ile anlatılmak istenen, içinde bulunulan durumun sonunun görülmemesindeki, tükenmeyen anlamı, sessizliğin sonunun tahmin edilmemesi ve niteliğine benzetilmiştir.

7- Bazı yollar senin gibi küçükler için fazla karanlıktır. (MYÇ 28)

Kaynak Alan: karanlık

Hedef alan: belirsizlik

Karanlık ortamlarda, net görülmemesinden kaynaklı olan belirsizlik durumu, çıkılan yolun durumu ve sonucunun belirsiz olduğunu anlatmak için kullanılmıştır.

8- Yeni tanışacağı bir insana çiçek götürmek son derece kibar bir hareketti ve annesi de bunu isterdi. (MYÇ 29)

Kaynak Alan: kibar

Hedef alan: insan

Kibarlık, duygu, düşünce ve davranış olarak nazik olan demektir. İnsanlara özgü bir davranıştır. Burada kibar hareket, kibar bir insanın davranış şekli olarak ifade edilmiştir.

9- Yaşadığı topraklara barış gelse de onun kalbine hiç uğramazdı. (MYÇ 42)

Kaynak Alan: barış

Hedef alan: iç huzursuzluk

Kişinin kendi ve çevresi ile kurduğu ilişkiler, kendi iç dünyasındaki huzurla doğru orantılıdır. Burada etrafında her şeyin yolunda olması durumunun, onun kalbindeki huzursuzluğa etki etmediği anlatılmak isteniyor.

10- Eğer oyunu sen kazanırsan canımı alırsın, ama ben kazanırsam, kelleni alırım. (MYÇ 43)

Kaynak Alan: canını almak/kelleni almak

Hedef alan: öldürmek

Can almak, ilahi bir güce aittir. Burada öldürmeye teşebbüs etmek anlamında tehdit ifadesi olarak kullanılmıştır.

Sonuç (Conclusion)

Judith Malika Liberman'ın kitaplarındaki masalarda geçen metaforları belirlemek ve eğitime katkılarını incelemek amacıyla yazılan tezin bu bölümünde, araştırma sonucunda bulgulardan elde edilen sonuçlar verilmiştir. Ortaya çıkan sonuçların eğitimsel işlevleri değerlendirilerek sunulmuştur.

Bu bölümde Judith Malika Liberman'ın kitaplarında seçmiş olduğu ve yazdığı masalların değindiği konular ve metaforlarla ifade edilen kavramların ortak noktaları incelenmiştir.

Yazarın Masal Terapi kitabı ilk kitabıdır. Bu kitapta yer alan masallar dünyanın dört bir yanından derlenmiş ve farklı geleneklerin özelliklerini taşıyan masallardır. Kitapta her masalın ardında okuyucuya bir mesaj ve hayatına değer katacak bir deneyim sunmuştur. Sonuç başlığının bu kısmında masalarda geçen konular ve bu konuların metaforik unsurlar ele alınmıştır.

Seçilen masalların bir kısmı, insanın kendini bir işe, bir konuya bir değere adanmasını anlatıyor. Bu masalarda geçen metaforlar, kişinin kendini gerçekleştirme yolculuğu, bu yolculukta idol olarak seçilen kişinin özellikleri ve hayal edilen hayat ile ilgili durumlar için kullanılmıştır.

Seçilen masalların bir kısmı, kendini geliştirme, öğrenme isteği ve deneyimlerle ilgilidir. Bu masalardaki metaforlar, düşünme, olaylara bakış açısı, tavsiye alma, farkındalık, sebat etme kavramları anlatan durumlar için kullanılmıştır. Bir kısım masalarda, insan ilişkileri konu alınmıştır. Bu masalarda kullanılan metaforlar, empati yeteneğini geliştirme, insanlara faydalı olma, uyumlu olarak kazanç sağlama kavramlarını anlatır. Bir kısım masalarda da çabalama, gayret etme, vazgeçmeme konuları üzerinde durulmuştur. Bu masalarda kullanılan metaforlar, cesaret verme, kararlı olma kavramlarını anlatmak için kullanılmıştır.

Yazarın Masallarla Yola Çık kitabında ikinci kitabıdır. Bu kitabında yazar masalları tekrar yorumlamış ve orijinal metinler halinde sunmuştur. Bu kitapta yazar her masalın ardından okuyucuya öneri ve uygulama bölümleri sunmuştur. Bunlara ek olarak her masalın sonunda, masalın temasını destekleyen oyun bölümü eklemiştir.

Bu kitapta incelenen masalların bir kısmı, insanlara özgü bazı duyguların derinlemesine işlendiği konuların bulunduğu masallardır. Bu masalarda metaforlar, güven, ait hissetme, korkunun hissedilmesi ve kabulü, ümit etme kavramlarını anlatmak için kullanılmıştır. Bazı masalarda, hayatına yeni bir yön verme, değişim, insanın çevresinden gördüğü destek, hayatta koyulan sınırları aşmak konularını anlatmak için kullanılmıştır. Bir kısım masalarda da yaşadığı hayata anlam katabilme, sorunların kökenine inme, fırsatları fark etme konuları ele alınmış ve bu kavramları anlatan metaforlar kullanılmıştır.

Yazara ait masal kitabı Önce Hayal, tek masaldan oluşan bir çocuk kitabıdır. Kitap, aile bağlarının önemini ve insana en büyük destekçinin ailesi olduğunun mesajını veren bir masaldan oluşmaktadır. Bu masaldaki aile, destek, özgüven kavramları metaforlarla desteklenerek anlatılmıştır.

Yazara ait diğer masal kitabı Taş Çorbası'dır. Bu kitapta tek bir masaldan oluşmaktadır. Bu masal, beraberliğin önemini, iyiliği, paylaşmayı, bütün olmayı konu almıştır. Masalda geçen metaforlar da bu kavramları anlatmak için kullanılmıştır.

Bulgular üzerinden yapılan bu değerlendirme ile masallarda kullanılan metaforik unsurların, eğitim süreçlerinde ön planda olan konuları açıklama ve anlamlandırmasına katkı sağladığı görülmüştür. Özellikle davranış kazandırma ve değer eğitimi başlıklı eğitim konularında, soyut kavramların metaforlar yardımı ile somutlaştırılarak sunulması, kalıcılık ve uygulamaları desteklediği sonucuna varılmıştır.

Bu bölümünde, masalların eğitimsel işlevleri ve masallardaki metafor unsurlarının incelenmesi amacıyla çalışılan tezin, araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacı ve uygulayıcılara önerileri sunulmuş ve sonuçlar açıklanmıştır.

Masalların temeli çoğunlukla toplumsal gerçekleri içerir. Masallar temaları, değerleri somut olarak anlatan; özellikle okul öncesi ve ilkokul çocuklarının zihinsel seviyelerine, anlamalarına oldukça uygun metinlerdir.

Günümüzde teknoloji kullanım yaşının düşmesi, çocukların çok küçük yaşlardan itibaren teknoloji araçları ile tanışması iletişim ve anlama becerilerini etkilemektedir. Bu etkinin olumlu sonuçları olduğu gibi, olumsuz sonuçları da vardır. Özellikle iletişimde, anlama ve ifade etme becerileri, tek taraflı iletişim kaynağı olan teknolojik araçların etkisi ile istenen düzeyde gelişmemektedir. Sonuçta algıları açık ama ifade yetenekleri zayıf bireyler yetişmektedir. Bu da insan için en önemli yaşamsal becerilerden biri olan kendini ifade etme becerisinin gelişmesi önünde bir engeldir.

Çocuklara kazandırılmak istenen doğru davranışlar, değerler masallar aracılığıyla ve somutlaştırılarak anlatılmalıdır. Düz anlatımların genellikle soyut olması anlaşılması ve karşı tarafa geçirilmek istenen duygu geçişini zorlaştırmaktadır. Masallar sözel dil gelişimi ve ifade gücünün gelişimi destekleyen en önemli kaynaklardır. Masallardaki kurgular yoluyla çocuk karşılaşabileceği örnek olaylara tanık olur ve bunlara karşı problem çözme becerisi geliştirir. Bu kurgusal yapının temelinde de metaforlar vardır. Metaforlar sayesinde söylenen söze somut bir anlam yüklenir. Çünkü çocuklar somut anlatımları daha kolay anlarlar.

Masallarla değerlerimizi ya da vermek istediğimiz mesajları çok daha kalıcı olarak verebiliriz.

Kaynakça

- Acar, A. (2004). Sanal kütüphane sistemleri (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akın, G. (2014). Andragoji kavramı ve andragoji ile pedagoji arasındaki fark, Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 47(1), 279-300.
- Arpad, B. (2003). Türk öykücülüğü özel sayısı, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. 3. Baskı.
- Bascom, W. R. (1954). Four functions of folklore. The Journal of American Folklore, 67(266), 333-349.
- Boratav, P.N. (2002) Halk hikayeleri ve halk hikayeciliği. Tarih Vakfı Yay. 3. Basım, s. 46,
- Çetin, E. (2021). Digital storytelling in teacher education and its effect on the digital literacy of pre-service teachers. Thinking Skills and Creativity, 39, 100760.
- Danilewitz, D. (1991). Once upon a time..... The meaning and importance of fairy tales. Early Child Development and Care, 75(1), 87-98.
- Davidson, D. (1978). What metaphors mean. Critical inquiry, 5(1), 31-47.
- Dilidüzgün, S. (1996). Çağdaş çocuk yazını, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

- Eker, Ö. (2021). Kutadgu Bilig metaforları (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fidan, M. (2021). Mutlu çevrimiçi okul. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 149-171.
- Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 356-378.
- Gülsüm, U. Ç. A. R. (2007). Ayla Çınaroğlu'nun "keçimasalı" adlı eserinde toplumsal bilinç eğitimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 455-461.
- Gürsoy, G. (2021). Digital storytelling: Developing 21st century skills in science education. *European Journal of Educational Research*, 10(1), 97-113. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.10.1.97>
- Hunt, P. (Ed.). (2006). *Understanding children's literature*. Routledge.
- Işık, M. (2017). Karakter eğitimi açısından Mevlâna İdris Zengin'in hikâye ve masallarında eğitsel iletiler (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Temel Eğitim Anabilim Dalı.
- İleri, S. (2003). Türk öykücülüğü özel sayısı, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. 3. Baskı.
- Kabataş, B., & Duyan, V. (2021). Doğrudan sosyal hizmet uygulamalarında hikâye ve masallar. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 5(2), 146-170.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). Eğitimde masalın yeri. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kemal, Y. (2015). *Çocuklar insandır*. İstanbul: YKY
- Kovecses, Z. (2010). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980c). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Lakoff, G. (1992). The contemporary theory of metaphor. in *metaphor and thought*, 2nd ed., edited by Ortony, Andrew, 202-51. Cambridge University Press
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980a). Conceptual metaphor in everyday language. *The journal of Philosophy*, 77(8), 453-486.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980b). The metaphorical structure of the human conceptual system. *Cognitive science*, 4(2), 195-208.
- Lemoine, L., & Schneider, B. (2021). Autism spectrum disorder in French children's literature: An analysis of portrayals of children with autism in the light of the DSM-5. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 80, 101675.
- Liberman, J. M. (2015). Masal terapi. *Doğan Novus*.
- Liberman, J. M. (2017). Masallarla yola çık. Hep Kitap.
- Liberman, J. M. (2019). Önce masal. Redhouse.
- Liberman, J. M. (2020). Bir masal iyi gelir. Destek.
- Liberman, J. M. (2021). Taş çorbası. Redhouse.
- Liberman, J. M. (2021). Yolaçık. Redhouse.
- Lukens, R. J. (1998). *A critical handbook of children's literature*. DIANE Publishing.
- Mar, R. A., & Oatley, K. (2008). The function of fiction is the abstraction and simulation of social experience. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 173-192. doi: 10.1111/j1745-6924.2008.00073.
- Mystakidis, S., & Berki, E. (2018). The case of literacy motivation: Playful 3D immersive learning environments and problem-focused education for blended digital storytelling. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies (IJWLTT)*, 13(1), 64-79.
- Nel, P., Paul, L., & Christensen, N. (Eds.). (2021). *Keywords for children's literature (Vol. 9)*. NYU Press.

- Olgundeniz, S. S. (2010). Televizyon dünyasında çocuğun temsili: televizyon dizlerinde ve reklamlarda çocuk kimlikleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rafique, H., Almagrabi, A. O., Shamim, A., Anwar, F., & Bashir, A. K. (2020). Investigating the acceptance of mobile library applications with an extended technology acceptance model (TAM). *Computers & Education*, 145, 103732.
- Robin, B. (2006, March). The educational uses of digital storytelling. In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 709-716). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Robin, B. R., & McNeil, S. G. (2019). Digital storytelling. *The International Encyclopedia of Media Literacy*, 1-8.
- Robin, B. R., & McNeil, S. G. (2019). Digital storytelling. *The International Encyclopedia of Media Literacy*, 1-8.
- Rusyn, B., Vysotska, V., & Pohreliuk, L. (2018, September). Model and architecture for virtual library information system. In *2018 IEEE 13th International Scientific and Technical Conference on Computer Sciences and Information Technologies (CSIT)* (Vol. 1, pp. 37-41). IEEE.
- Sakaoğlu, S. (2002). Gümüşhane ve Bayburt Masalları. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Salman, Y. (2003). Dilin düş evreni: Eğretileme. *Kitaplık*, 11(65), 53-54.
- Saniputri, R. M., & Tati, T. (2021). Identifying e-books in promoting literacy for children in general and children with disabilities. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 1098, No. 2, p. 022114). IOP Publishing.
- Schunk, D.H. (2009). Öğrenme teorileri. (Çev. Ed. M. Şahin). Ankara: Nobel Yayın
- Steen, G. (1999). From linguistic to conceptual metaphor in five steps. *Amsterdam Studies In The Theory And History Of Linguistic Science Series* 4, 57-78.
- Şimşek, H. (2009). Methodical problem in the researches of educational history. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 42(1), 33-52.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili Dergisi*, 7(756), 15-58.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı, edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*, CX (780), 12-31.
- Toole K J O and Kannass K N (2018) *Journal of Experimental Child Emergent literacy in print and electronic contexts : The influence of book type , narration source , and attention J. Exp. Child Psychol.* 173 100-15
- Türkçe Sözlük, (2021). Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.
- Yavuzer, H. (1988). Çocuk psikolojisi. Remzi Kitapevi, 4.Basım. İstanbul.